

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, may.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdulkarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY SALOHİYATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI	18
O'rinov Akmaljon Ahmadjonovich Siddiqov Javlonbek Sodiqjon o'g'li	
XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING JORIY HOLATI VA RIVOJLANISH OMILLARI TAHLILI	22
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna	
ENERGETIKA INFRATUZILMASINING HUDUDIY RIVOJLANISH VA IJTIMOY TENGLIKKA TA'SIRI.....	27
Babajanova Dilfuza Abdurasulovna	
HUDUDLARDA LOKAL TURIZM XIZMATLARINING TARKIBI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	32
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna	
TURIZM MAVSUMIYLIGI OMILLARINING KOMPLEKS TAHLILI: TASNIFLASHNING KONSEPTUAL VA INTEGRATSION MEXANIZMLARI.....	41
Barotov Umidjon Mahmud o'g'li	
BOSHQARISH SIFATI MOHIYATI VA UNI OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI.....	48
Shoyev Davronbek Axmadjonovich Abdullayeva Gulsanam	
ENGLISH LOANWORDS IN RUSSIAN AND UZBEK: TERMINOLOGICAL ADAPTATION WITHIN A COMPARATIVE LINGUISTICS FRAMEWORK	53
Kambarova Liliya Ruslanovna	
РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ	56
Алибекова Саодат Лапасовна	
EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN SANOAT KORXONALARIDA MARKETING XIZMATINI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	61
Usmonova Dilfuza Iloxomovna	
O'ZBEKISTON INDIVIDUAL SPORTCHILARINI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVIGA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI JORIY ETISHNING SAMARALI USULLARI.....	66
Junaydullayev Mels Asliddin o'g'li	
KORXONA IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA ERP TIZIMLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	72
Xaydarova Kamola Axinjanovna Berdiqulov Suhrob Berdiqulov o'g'li	
KORPORATIV BIRLASHISHLAR VA QO'SHIB OLISSLAR: NAZARIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	78
Latipova Shaxnoza Maxmudovna Xolmurodova Sevara Asqarovna	
DAVLAT BUDJETI KAPITAL XARAJATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	84
Guzal Navruzova	
KORXONALARNING INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA INVESTITSIYA VA MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	88
Mamayeva Diyora Kurbanbayevna	
MARKAZIY VA JANUBIY O'ZBEKISTON MINTAQALARI SANOATIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK KO'RSATGICHLARI HOLATI	94
Uralov Eliboy Omonovich	

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARNI QO'LLASH	100
Dilfuza Xamzayeva Xurshid Xurramov	
TO'QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH	106
Otaxonova Roza Boboxon qizi	
APPLICATIONS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF BANKING SERVICES.....	111
Mamutova Aygul Kalmurzaevna, Yaxyayeva Inobat Karimovna	
INVESTITSIYANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI ASOSIY IMKONIYATLARI	118
Rapikov Toxirjon Yuldashbayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	122
Yahyoxonov Niyozxo'ja Bahroil o'g'li	
ALOQA KORXONALARI MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI VA PROGNOZLARI.....	128
Ismailov Xusanboy Mahammadqosim o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT IQTISODIY BOSHQARUVINING ROLI VA AHAMIYATI	133
Xatamova Gavhar Kiyamovna	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	138
Seitnazarov Baxadir Muratbaevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING TASHQI SAVDO FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	144
Ismailov Erkin Faxretdinovich	
THE ROLE OF INNOVATIVE MARKETING STRATEGIES IN THE GLOBAL BUSINESS ENVIRONMENT	148
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Nigora Fayzulla kizi Sayfullaeva, Maftuna Rustambek kizi Khojiakbarova	
AGROKLASTER – AGRAR SOHANING RIVOJLANISH NUQTASI	154
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
RAQAMLI BANKLAR RESURS BAZASINI OPTIMALLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	159
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'ZBEKISTON DON SANOATIDA RISKLARNI BOSHQARISH VA UNING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH.....	164
Kurbanova Nigora Abduraxmanovna	
RESPUBLIKAMIZDA AGROLOGISTIKA XIZMATLARI VA UNING SAMARADORLIGI.....	169
Azizova Dilafruz Habibullayevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KOMPLEKS EKSPERTIZA QILISH VA BAHOLASHDAGI MUAMMOLAR.....	172
Ulashev Jahongir Xushmuradovich, Baxriddinova Yulduz Baxriddin qizi	
O'ZBEKISTON ENERGETIKA TARMOG'INING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	176
Yusupov Ulug'bek Shukrullayevich, Kodirova Xilola Joxongir qizi	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BUDJETGA SOLIQ TO'LOVLARINI HISOBGA OLISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	183
Azimova Feruza Payziyevna, Madaminjonov A.	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEHMONXONA XIZMATLARIDA VAQTNI BOSHQARISHNING XIZMAT SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	188
Tolipova Malika Saloxidinovna	

AGROKLASTERLARNI TASHKIL ETISH — QISHLOQ XO'JALIGI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	192
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI MHXS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	198
M.I. Murodova	
“YASHIL” INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH ORQALI BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH MEXANIZMLARI	203
Muxtorov Ilhom Avazjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOATNING YASHIL TRANSFORMATSIYASI VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	211
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMIDA MOLIYAVIY RESURSLARNI SAMARALI TAQSIMLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	216
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURSLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	221
Aipova Iroda Ikramovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA MARKETING BOSHQARUVINING HOLATINING TAHLILI	226
Musayeva Shoira Azimovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI: XALQARO TAJRIBA VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	232
Egamova Komila Bekchon qizi, Nasirova Kamola Alimovna	
РОЛЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ТРАНСФОРМАЦИИ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ПРОСТРАНСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ АНДИЖАНСКОГО РЕГИОНА.....	239
Кадырова Лола Алимджановна, Эгамов Бахтиёржон Нурметович	
REAL SEKTOR KORXONALARINI MOLIYALASHTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING O'RNINI OSHIRISH.....	246
Sevara Hakimova Rustam qizi	
TIJORAT BANKLARI DAROMADLARI TARKIBI VA DINAMIKASINING STATISTIK TAHLILI	251
Abdukaxarova Shoira Abduvaxobovna	
YASHIL INNOVATSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH VA AMALGA OSHIRISH IQLIM O'ZGARISHLARIGA MOSLASHISHNING ASOSIY OMILI SIFATIDA: TIZIMLI TAHLIL VA KELGUSI TADQIQOT YO'NALISHLARI	255
Turanov Suhrob Bahodir o'g'li	
OLIIY TA'LIM MUASSASALARI MEDIA IMIJINI KAPITALLASHTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YANGI YONDASHUVLAR.....	262
Nazarov G'ulom Akmal o'g'li	
“YASHIL IQTISODIYOT” VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI JORIY QILISH TA'LIMINI TASHKIL ETISH: ADABIYOTLAR SHARHI VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASI ASOSIDA NAMUNAVIY O'QUV DASTURLARINI ISHLAB CHIQRISH USLUBIYOTI	269
Raxshona Nabibullayeva	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA LIZING HISOBINI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	275
Baxadirov Alisher Komilovich	
TIJORAT BANKLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	281
Nomozov Umid Iskandarovich	
GLOBAL BRANDING VS. LOCAL BRANDING: STRATEGIC TRADE-OFFS IN INTERNATIONAL MARKETING.....	285
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Mamasolieva Kamila, Akhmedova Zaynabkhon Khayrullo qizi	

QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQRISHIDA RISKLARNI BOSHQARISH VA SUG'URTA TIZIMINING NAZARIY ASOSLARI.....	293
Sayfutdinova Soxiba Abdugafurovna	
XORIJIY MAMLAKATLARDA BIZNES INKUBATORLAR FAOLIYATINING INSTITUTSIONAL MODEL, RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ILG'OR TAJRIBALARI.....	297
Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich, Odilov Akmal Baxrom o'g'li, Atayeva Hulkaroy Murod qizi	
XALQARO TAJRIBALARDA KICHIK KASSA AMALIYOTINI JORIY QILISH MASALALARI	302
Eshonqulov Akmal Qudratovich	
O'ZBEKISTON KICHIK VA O'RTA KORXONALARI O'RTASIDA RAQAMLI MARKETINGNI QO'LLASHDAGI TO'SIQLAR	306
Raxmatova Sitora Shuhratjon qizi	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA DON MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARINING BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL ETISH.....	316
Xamidova S.Ya.	
KORXONALAR AUDITIDA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	322
Ro'zieva Gulchexra O'sarovna	
NATIJAGA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISHGA O'TISHDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	328
Ubaydullayeva Oydinoy Xabibullayevna	
O'ZBEKISTONDA FISKAL BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI	333
Isomiddinova Xilola Xasan qizi	

O'ZBEKISTONDA FISKAL BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI

Isomiddinova Xilola Xasan qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank Moliya akademiyasi

Fin 25-02 guruh tinglovchisi

Email: hilolalola96@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda amaliyotga joriy etilgan budjet-soliq siyosatining barqaror iqtisodiy rivojlanishga ko'rsatayotgan ta'siri tahlil etilgan. Rivojlangan davlatlar tajribasi asosida fiskal barqarorlikni ta'minlashda pensiya tizimi, sog'liqni saqlash sohasi hamda soliq siyosatidagi islohotlarning ahamiyati yoritib berilgan. Shuningdek, O'zbekiston–2030 strategiyasi doirasida belgilangan ustuvor vazifalar bilan chambarchas bog'liq holda fiskal siyosat vositasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish hamda ijtimoiy sohalarni samarali moliyalashtirishning asosiy yo'nalishlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Barqaror rivojlanish, fiskal siyosat, soliq tizimi, budjet xarajatlari, pensiya tizimi, sog'liqni saqlash, iqtisodiy o'sish, makroiqtisodiy tahlil, fiskal islohot, soliq siyosati, budjet siyosati, aksiz solig'i, QQS, fiskal barqarorlik, davlat daromadlari.

Abstract. This article analyzes the impact of fiscal policy implemented in Uzbekistan on sustainable economic development. Drawing on the experience of developed nations, the study highlights the significance of reforms in the pension system, healthcare sector, and tax policy in ensuring fiscal sustainability. Furthermore, within the framework of the "Uzbekistan–2030" Strategy, the article examines key directions for stimulating economic growth and effective financing of social sectors through fiscal policy instruments in alignment with defined priority tasks.

Key words: Sustainable development, fiscal policy, tax system, budget expenditures, pension system, healthcare, economic growth, macroeconomic analysis, fiscal reform, tax policy, budgetary policy, excise tax, VAT, fiscal sustainability, public revenues.

Аннотация. В данной статье анализируется влияние бюджетно-налоговой политики, внедренной в Узбекистане, на устойчивое экономическое развитие. На основе опыта развитых стран освещается значимость реформ в пенсионной системе, сфере здравоохранения и налоговой политике в обеспечении фискальной устойчивости. Также, в тесной связи с приоритетными задачами, определенными в рамках стратегии «Узбекистан–2030», рассмотрены основные направления стимулирования экономического роста и эффективного финансирования социальных сфер посредством инструментов фискальной политики.

Ключевые слова: Устойчивое развитие, фискальная политика, налоговая система, бюджетные расходы, пенсионная система, здравоохранение, экономический рост, макроэкономический анализ, фискальная реформа, налоговая политика, бюджетная политика, акцизный налог, НДС, фискальная устойчивость, государственные доходы.

KIRISH

Mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlashda samarali budjet-soliq siyosatini olib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Global moliyaviyinqirozli sharoitlar, ijtimoiy tengsizlik, ekologik muammolar va pandemiyadan keyingi iqtisodiyotda tiklanish jarayonlari davlatlar oldida yangi vazifalarni yuzaga chiqarmoqda. Shu nuqtai nazardan, fiskal siyosat vositalaridan oqilona foydalanish orqali iqtisodiy o'sish sur'atlarini oshirish, aholining turmush darajasini yaxshilash hamda barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish asosiy ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib bormoqda. O'zbekiston Respublikasida ham davlat moliyasini boshqarish sohasida tub islohotlar amalga oshirilmoqda. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi, o'rta muddatli budjetlar tizimi, ijtimoiy xarajatlar ochiqligi, soliq-budjet siyosatining barqarorligi va natijadorlikka yo'naltirilganligi ushbu yo'nalishda olib borilayotgan ishlarining asosiy yo'nalishlarini belgilab bermoqda. Ushbu maqolada budjet-soliq siyosatining barqaror rivojlanishga ta'siri, mavjud muammolar va ularni hal qilish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, ayrim xorijiy davlatlar tajribasi asosida O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi mumkin bo'lgan ilg'or yondashuvlar ham ko'rib chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat pensiyalari va sog'liqni saqlash xarajatlari davlat budgetining katta qismini egallaydi (mos ravishda 40% va 30%; IMF, 2014f). Aholining qarishi bu xarajatlarning yanada oshishiga sabab bo'lib, uzoq muddatli fiskal barqarorlikka xavf tug'dirishi mumkin. Shu sababli, har qanday fiskal islohot strategiyasi pensiya va sog'liqni saqlash tizimlaridagi o'zgarishlarni ham o'z ichiga olishi lozim (Blanchard va Cottarelli, 2010). Ba'zi davlatlar pensiya va sog'liqni saqlash tizimini o'zgartirish orqali fiskal barqarorlikni mustahkamlashga erishgan. Masalan, Polsha barqaror bo'lmagan eski pensiya tizimidan (defined-benefit) moliyaviy jihatdan bardoshli bo'lgan yangi tizimga (defined-contribution) o'tgan. Germaniya esa pensiya tizimini mustahkamlash maqsadida pensiya miqdorini qariyalar sonining mehnatga layoqatli aholiga nisbati bilan bog'lagan, erta pensiyaga chiqish shartlarini murakkablashtirgan va pensiya yoshini oshirgan.

Sog'liqni saqlash sohasida Germaniya va Niderlandiya xarajatlarni kamaytirish va tizim samaradorligini oshirish uchun turli islohotlarni amalga oshirgan. Ular dorilarga narx nazorati o'rnatish, bemorlarning qo'shimcha to'lovlari va sug'urta badallarini oshirish hamda budget chegaralarini joriy etish kabi choralardan foydalangan. Soliq-ijtimoiy ta'minot tizimi hisoblanadi. Mehnat daromadlariga solinadigan soliqlar va ijtimoiy nafaqalar odamlarning ishga kirish va qancha ishlash haqidagi qarorlariga ta'sir qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu omil ayniqsa kam daromadli guruhlar, ayollar va yoshi katta ishchilar uchun muhim (IMF, 2014a; OECD, 2011). Mehnat soliqlari va ijtimoiy nafaqalar bo'yicha islohotlar Avstraliya, Chili, Germaniya, Irlandiya va Niderlandiyada amalga oshirilgan. Devereux va Love (1994) hamda Turnovsky (2000) ish haqi soliqlarining pasaytirilishi ishchi kuchi taklifini oshirib, uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqlashgan.

Soliq-budget siyosatining nazariy va amaliy jihatlari xorijiy iqtisodchi olimlar bilan bir qatorda O'zbekistonlik tadqiqotchilar tomonidan ham keng o'rganilgan. Mahalliy ilmiy adabiyotlarda soliq tizimini isloh qilish, budget barqarorligini ta'minlash hamda fiskal siyosatning iqtisodiy o'sishga ta'siri masalalari muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Jumladan, A.V. Vahobov [1], T.S. Malikov [2], A.S. Jo'rayev [3], B.I. Nurmuxamedova [4] ilmiy ishlarida soliq tushumlarining davlat budgeti barqarorligidagi o'rni, soliq yukining maqbullashtirilishi va fiskal rag'batlantirish mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining iqtisodiy islohotlarga bag'ishlangan nutqlari va Oliy Majlisga Murojaatnomalarida [5] soliq-budget siyosatini takomillashtirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va raqamli iqtisodiyot sharoitida soliq ma'murchiligini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Moliya vazirligi va Soliq qo'mitasi tomonidan e'lon qilingan rasmiy hisobot va tahliliy materiallar [6] esa 2026-yil uchun mo'ljallangan fiskal siyosat yo'nalishlarini ilmiy baholashda muhim axborot manbai bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda tizimli tahlil, solishtirma tahlil va statistik uslublar qo'llanildi. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi o'rganilib, ularning fiskal siyosatdagi muhim yondashuvlari O'zbekiston sharoitiga moslashtirildi.

Tahlil va natijalar O'zbekistonda amalda bo'lgan budjetsoliq siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy sohalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan. Ushbu siyosat, xususan, davlat daromadlarini to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita soliqlar orqali shakllantirish hamda budget mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi. "O'zbekiston-2030" strategiyasida belgilangan vazifalardan kelib chiqib iqtisodiy o'sish 2025-yilda 6,2 foizni va 2026-yilda esa 6,4 foizni tashkil etishi kutilmoqda. Ushbu ko'rsatkichlar natijasida aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulot hajmini 2024-yildagi 2 698 AQSH dollaridan 2026-yilga kelib 3 055 AQSH dollarigacha oshirish rejalashtirilgan (1-jadval).

1-jadval. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar prognozlari[10]

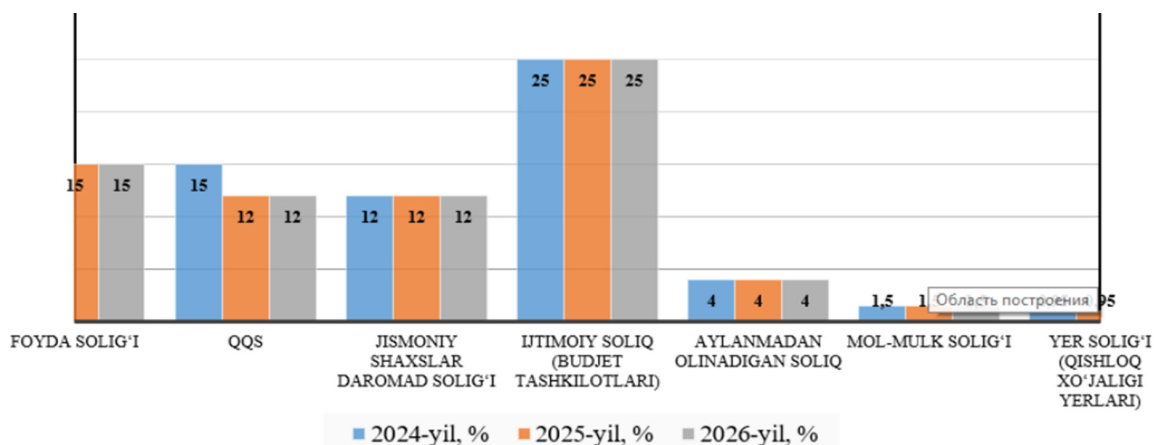
T/r		2022	2023	2024	2025	2026	2027
1	YaIM o'sish sur'ati foizda	5,7	6,0	6,0	6,2	6,4	6,2-6,4
2	Aholi jon boshiga YaIM hajmi AQSh doll.	2 275	2 496	2 698	2 950	3 055	3 200
3	Sanoat, o'sish sur'ati, foizda	5,3	6,0	7,0	7,6	7,5	7-7,5
4	Qurilish, o'sish sur'ati, foizda	6,6	6,4	6,3	7,2	7,3	7-7,3
5	Qishloq o'rmon va baliqchilik xo'jaliklari, o'sish sur'ati, foizda	3,6	4,1	4,0	4,1	4,1	4-4,5
6	Bozor xizmatlari, o'sish sur'ati, foizda	16,3	13,7	17,0	14,0	14,9	14,5-15,5

Yuqoridagi jadval O'zbekiston Respublikasining 2022-yildan 2027-yilgacha bo'lgan asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari o'sish sur'atlari prognozini aks ettiradi. Tahlildan ko'rinib turibdiki, mamlakat iqtisodiyoti barqaror o'sish trayektoriyasini saqlab qolmoqda. YaIM o'sish sur'atlari 2022-yilda 5,7 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yildan boshlab 2026-yilgacha bu ko'rsatkich bosqichma-bosqich oshib, 2026-yilga kelib 6,4 foizga yetishi kutilmoqda. Bu iqtisodiy o'sishning davomiy va barqaror xarakterga ega ekanligini ko'rsatadi. 2027-yilga kelib o'sish sur'ati 6,2–6,4 foiz atrofida bo'lishi rejalashtirilgan. Aholi jon boshiga YAIM hajmi ham ijobiy dinamikani namoyon etmoqda. 2022-yilda bu ko'rsatkich 2 275 AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2026-yilga kelib 3 055 AQSh dollarigacha o'sishi, 2027-yilda esa 3 200 dollarga yetishi prognoz qilinmoqda. Bu iqtisodiy o'sishning aholining turmush darajasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishini anglatadi. Sanoat sektorida o'sish sur'atlari 2022-yildagi 5,3 foizdan 2024-yilda 7 foizga, 2025-yilda esa 7,6 foizga yetishi ko'zda tutilgan. Bu tarmoq mamlakat iqtisodiyotining asosiy drayverlaridan biri sifatida o'z mavqeini mustahkamlab borayotganini bildiradi. Qurilish sohasida ham o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda. 2022-yildagi 6,6 foizli o'sish 2025-yilda 7,2 foizga, 2026-yilda esa 7,3 foizga yetishi kutilmoqda. Bu infratuzilma va uy-joy qurilishiga bo'lgan talab ortib borayotganini ko'rsatadi. Qishloq xo'jaligi (shu jumladan o'rmon va baliqchilik) sektorida esa o'sish nisbatan barqaror, ammo pastroq darajada saqlanmoqda – 4 foiz atrofida. Bu sohaga innovatsiyalar joriy etish va samaradorlikni oshirish orqali yanada yuqoriroq o'sish sur'atlariga erishish imkoniyati mavjud. Bozor xizmatlari sohasi esa eng yuqori o'sish sur'atlari bilan ajralib turadi. 2022-yilda bu sohadagi o'sish 16,3 foizni tashkil qilgan, 2024-yilda 17 foizga chiqishi kutilmoqda. Keyingi yillarda bu ko'rsatkich 14–15,5 foiz atrofida bo'lishi rejalashtirilgan. Xizmatlar sektoridagi bunday faollik iqtisodiyotning diversifikatsiyalashuviga xizmat qilmoqda.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasida 2026-yil uchun belgilangan soliq-budjet siyosati makroiqtisodiy barqarorlikni saqlab qolish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan muvozanatli fiskal yondashuvga asoslanadi. Asosiy soliq stavkalarining keskin o'zgartirilmaligi tadbirkorlik subyektlari uchun barqaror va prognoz qilinadigan iqtisodiy muhitni shakllantirishga xizmat qilishi kutilmoqda. Tadqiqot natijalari aksiz solig'i siyosatining qayta ko'rib chiqilishi orqali budjet daromadlarini oshirish bilan birga, sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish imkoniyati mavjudligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari uchun soliq yengilliklarining saqlab qolinishi ularning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash hamda bandlik darajasini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, raqamli iqtisodiyot sharoitida soliq ma'murchiligini soddalashtirish va raqamlashtirish choralarning kengaytirilishi soliq tushumlarining shaffofligini oshirish, yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish va soliq intizomini kuchaytirishga xizmat qiladi. Biroq, fiskal choralarni amalga oshirishda ijtimoiy yuklamaning ortib ketmasligiga ham alohida e'tibor qaratish zarur:

- 2026-yilda asosiy soliq stavkalarining barqarorligi va uning ahamiyati. Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan taqdim etilgan loyihaga muvofiq, 2026-yilda asosiy soliq stavkalarini o'zgartirmaslik siyosati tanlangan. Jumladan, foyda solig'i 15 foiz, qo'shilgan qiymat solig'i 12 foiz, jismoniy shaxslar daromad solig'i 12 foiz darajasida saqlab qolinmoqda. Ushbu yondashuv soliq yukining keskin o'zgarishidan qochish, tadbirkorlik subyektlari uchun barqaror va prognoz qilinadigan fiskal muhitni ta'minlashga xizmat qiladi (1-rasm).

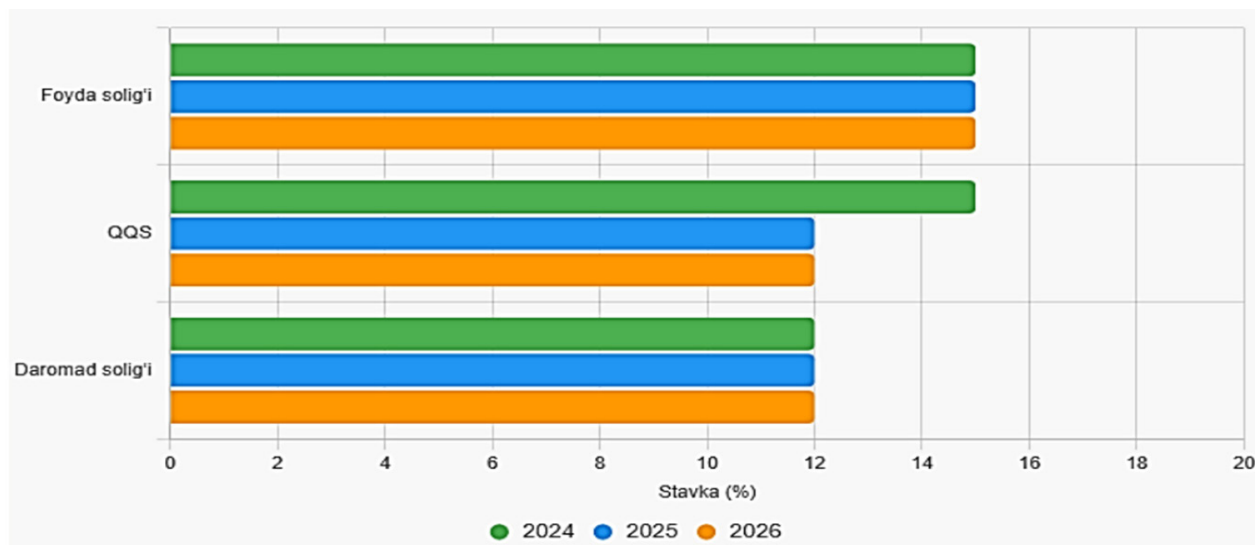
1-rasm. Asosiy soliq stavkalari (2024–2026-yillar) [7]

- Barqarorlik: 1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2024–2026-yillarda asosiy soliq stavkalari deyarli o'zgarmagan. Bu fiskal barqarorlik va iqtisodiy prognoz qilish imkonini yaratadi.

- Iqtisodiy rag'batlantirish: QQSning pasayishi iste'molni rag'batlantiradi, foyda solig'i barqarorligi investitsiyalarni jalb qiladi, yer va mol-mulk solig'ining barqarorligi esa mulk va agrar sektor rivojiga xizmat qiladi.

- Sog'lom fiskal muhit: Jismoniy shaxslar daromad solig'i va ijtimoiy soliqning barqarorligi ijtimoiy barqarorlikni qo'llab-quvvatlaydi va davlat xizmatlari moliyalashtirilishini kafolatlaydi (2-rasm).

2-rasm. Asosiy soliq stavkalari taqsimoti (2024–2026) [8]

- Aksiz solig'i siyosatidagi o'zgarishlar va sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish. 2026-yil soliq siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri aksiz solig'i stavkalarini qayta ko'rib chiqishdir. Alkogol va tamaki mahsulotlari bo'yicha aksiz solig'i stavkalarining oshirilishi, shuningdek, shakarli va energetik ichimliklar hamda kartoshka chipslari uchun yangi soliq joriy etilishi sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishga qaratilgan fiskal mexanizm sifatida namoyon bo'lmoqda (2-jadval).

2-jadval. Aksiz solig'i stavkalari (2024–2026-yillar) [9]

Mahsulot	2024, so'm	2025, so'm	2026, so'm
Spirтли ichimliklar (1 litr)	40 000	44 000	48 000
Tabiiy vino	5 000	5 000-14 000	7 000-12 000
Pivo	2 000	2 000-6 000	3 000-5 000
Tamaki (1000 dona sigaret)	340 000	342 000	365 000
Energetik ichimlik (1 litr)	1 800	2 000	2 150
Kartoshka chipsi (1 kg)	-	-	15 000

- Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash. 2026-yilda kichik biznes va o'zini o'zi band qilgan shaxslarni rag'batlantirish maqsadida aylanmasi 1 milliard so'mgacha bo'lgan yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun aylanmadan soliq stavkasi 1 foizga belgilangan. Aylanma solig'idan QQS va foyda solig'iga o'tayotgan korxonalar uchun vaqtinchalik imtiyozlar joriy etilishi biznesning kengayishiga yordam beradi;

- Elektron tijorat va raqamli iqtisodiyot. Elektron tijorat subyektlari uchun soliq stavkalarining oshirilishi va soliq hisobotlarini avtomatlashtirish tadbirkorlik subyektlari uchun ma'muriy yukni sezilarli darajada kamaytiradi. Marketpleyslar orqali eksport operatsiyalari avtomatik tarzda tasdiqlanadi, bu esa raqamli iqtisodiyotning o'sishiga ijobiy ta'sir qiladi;

- Qishloq xo'jaligi va energetika sektoridagi fiskal chora-tadbirlar. QQSning nol stavkasi, yer solig'i va suv resurslaridan foydalanish uchun soliq stavkalari bo'yicha koeffitsiyentlar joriy etilishi sektorlarni rag'batlantirishga xizmat qiladi. Energetika sektorida neft mahsulotlari va tabiiy gaz uchun aksiz stavkalari o'zgarishi ichki bozorda barqaror narxni ta'minlaydi;

- Tahlil. 2026-yil soliq siyosati orqali kutilayotgan iqtisodiy natijalar: foyda solig'i va QQS barqarorligi davlat budjeti daromadlarini oldindan prognoz qilish imkonini beradi; aksiz oshishi va sog'lom turmushga rag'bat berish iste'mol xarajatlarini qayta yo'naltiradi; kichik biznes uchun imtiyozlar rasmiy sektorda ishlashni rag'batlantiradi; raqamli iqtisodiyotda soliq ma'murchiligining avtomatlashtirilishi biznes samaradorligini oshiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda olib borilayotgan budget-soliq siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy sohalarning moliyaviy mustahkamligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, YalM, sanoat, qurilish va xizmatlar sektori kabi sohalarda barqaror o'sish kuzatilmoqda. Xususan, soliq siyosatini takomillashtirish orqali fiskal resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari mavjud. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, pensiya va sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar uzoq muddatli fiskal barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida 2026-yil uchun rejalashtirilgan soliq-budget siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish hamda ijtimoiy yo'naltirilgan fiskal mexanizmlarni kuchaytirishga qaratilgan muhim strategik hujjat sifatida namoyon bo'lmoqda. Asosiy soliq stavkalarining barqaror darajada saqlab qolinishi iqtisodiyot subyektlari uchun prognoz qilinadigan va ishonchli fiskal muhitni shakllantirib, investitsion faollikni oshirishga xizmat qiladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, foyda solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i va jismoniy shaxslar daromad solig'i stavkalarining o'zgarmasligi davlat budgeti daromadlarini barqaror shakllantirish bilan bir qatorda, xususiy sektor faoliyatini kengaytirish uchun qulay sharoit yaratadi. Aksiz solig'i siyosatining sog'lom turmush tarzini rag'batlantirishga yo'naltirilishi esa fiskal siyosatning nafaqat daromad yig'ish, balki ijtimoiy vazifalarni bajarishdagi ahamiyatini oshiradi. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari uchun joriy etilayotgan soliq yengilliklari, xususan, aylanmadan olinadigan soliq stavkasining pasaytirilishi norasmiy sektor qisqarishiga, yangi ish o'rinlari yaratilishiga hamda aholi bandligining oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliq ma'murchiligini avtomatlashtirish va elektron tijoratni fiskal jihatdan qo'llab-quvvatlash esa soliq intizomini mustahkamlash va ma'muriy xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi. Kapital va mehnat soliqlarini maqbullashtirish esa iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi. Tahlil natijalaridan kelib chiqib quyidagi takliflarni berishimiz mumkin:

1. Pensiya va sog'liqni saqlash tizimlarida islohotlarni bosqichma-bosqich amalga oshirish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan mexanizmlarni ishlab chiqish.
2. Mehnat daromadlari va kapitalga solinadigan soliqlar bo'yicha soliq yukini optimallashtirish orqali investitsiya muhitini yaxshilash.
3. Davlat xarajatlarining samaradorligini oshirish maqsadida natijaviy budjetlashtirish tamoyillarini joriy etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Soliqlar va soliqqa tortish: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik / A.V. Vahobov, A.S. Jo'rayev; O'zR oliy ta'lim fan va innovatsiyalar vazirligi, Toshkent Moliya in-ti, — Toshkent: Sharq, 2009. - 448 b.
2. Budget-soliq siyosati: O'quv qo'llanma / T.S.Malikov; O'zR oliy ta'lim fan va innovatsiyalar vazirligi. - T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. - 376 b.
3. Jurayev A.S., Berdieva U.A. «Soliq ma'murchiligi»: OTM uchun o'quv qo'llanma. –T.: TMI, 2019. - 373 b.
4. Davlat moliyasi: Darslik / B.I. Nurmuxamedova, Sh.K. Xamdamov; – T.: "Iqtisod-Moliya", 2020. – 428 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomalari (2023–2025-yillar). – Toshkent.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi. Soliq siyosati va soliq ma'murchiligiga oid statistik va tahliliy hisobotlar. – Toshkent, 2024–2026.
8. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, amaldagi tahrir.
9. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. – Toshkent, 2024–2025.
10. 2014f, (April) Fiscal Monitor: Public Expenditure Reform, Making Difficult Choices (Washington: International Monetary Fund).
11. Blanchard, O. and Cottarelli, C., 2010, "Ten Commandments for Fiscal Adjustment in Advanced Economies," IMFdirect, Global Economy Forum.
12. 2014a, (October), Fiscal Monitor: Back to Work, How Fiscal Policy Can Help (Washington: International Monetary Fund).
13. Devereux, M. and D. Love, 1994, "The Effects of Factor Taxation in a TwoSector Model of Endogenous Growth" The Canadian Journal of Economics, Vol. 27(3), pages 509-536.
14. Turnovsky, S., 2000, "Fiscal Policy, Elastic Labour supply and Endogenous Growth," Journal of Monetary Economics, Vol. 45, pages 185-210.
15. <http://www.mf.uz> (O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi Rasmiy sayti)

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
